

ชื่อเรื่อง สถานการณ์พัฒนาการเด็กและพฤติกรรมเลี้ยงดูของครอบครัวเขตสุขภาพที่ 10
THE SITUATION OF CHILD DEVELOPMENT AND PARENT'S REARING BEHAVIOR
IN THE 10TH REGIONAL HEALTH AUTHORITY

ชื่อคณะวิจัย นางสุนทรีย์ พันธุ์คำ และคณะ

บทนำ

พฤติกรรมเลี้ยงดูของครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพัฒนาการเด็ก และเป็นผลให้เด็กมีพฤติกรรม พัฒนาการและอารมณ์ที่แตกต่างกัน ถ้าหากครอบครัวสามารถตอบสนองความต้องการของเด็กตามระยะพัฒนาการ โดยเฉพาะการเลี้ยงดูในช่วง 0-5 ปีแรกของชีวิตซึ่งเป็นวัยที่ต้องวางรากฐานการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา การส่งเสริมให้เด็กมีการเจริญเติบโต มีสุขภาพที่ดี และมีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย ครอบครัวเป็นสิ่งแวดล้อมแรกที่มีความสำคัญในการเสริมสร้างการเรียนรู้และเป็นแบบอย่างให้กับเด็กซึ่งถ้าครอบครัวสามารถตอบสนองความต้องการของเด็กได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ส่งผลให้เด็กเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่อย่างมีคุณภาพ

วิธีการศึกษา การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจภาคตัดขวาง (Cross-sectional survey research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์พัฒนาการเด็กและพฤติกรรมเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวเขตสุขภาพที่ 10 เป็นการสัมภาษณ์ และกลุ่มตัวอย่างคือ พ่อแม่/ผู้เลี้ยงดูและเด็กปฐมวัยที่มีอายุ 8 เดือน - ถึง 5 ปี จำนวน 800 คน สุ่มตัวอย่างแบบ Stratified Three-stage Sampling เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์ และตรวจพัฒนาการโดยใช้แบบคัดกรองพัฒนาการ (DENVER II) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการเด็กสมวัยรวมทุกด้าน ร้อยละ 74.0 แบ่งเป็นรายด้านพบว่า ด้านกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ด้านสังคมและการช่วยเหลือตนเอง ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก ด้านภาษาและสมวัย พัฒนาการสมวัย ร้อยละ 95.2, 94.6, 92.70, 80.0 และ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาพัฒนาการเด็กในเด็กกลุ่มอายุ 0-2 ปี พบว่ามีพัฒนาการสมวัยทุกด้าน ร้อยละ 85.9 แบ่งเป็นรายด้านพบว่า ด้านสังคมและการช่วยเหลือตนเอง ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก ด้านกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ด้านภาษาและสมวัย พัฒนาการสมวัย ร้อยละ 97.1, 96.8, 96.5 และ 91.1 ตามลำดับ เด็กกลุ่มอายุ 3-5 ปี พบว่ามีพัฒนาการสมวัยทุกด้าน ร้อยละ 65.3 แบ่งเป็นรายด้านพบว่า กล้ามเนื้อมัดใหญ่ ด้านสังคมและการช่วยเหลือตนเอง ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก ด้านภาษาและสมวัย พัฒนาการสมวัย ร้อยละ 94.3, 92.8, 89.6 และ 71.8 ตามลำดับ

ด้านพฤติกรรมเลี้ยงดูตามพัฒนาการเด็ก ด้านร่างกาย พบว่าการดูแลเรื่องการอาบน้ำแปรงฟันทุกวัน ร้อยละ 85 รองลงมาคือ การให้เด็กไปวิ่งเล่นที่สนามหรือสวนสาธารณะทุกวัน ร้อยละ 61.1 และจัดหาคะดาษและดินสอให้เด็กได้ขีดเขียนทุกวัน ร้อยละ 54.1 การเลี้ยงดูตามพัฒนาการด้านอารมณ์พบว่า ผู้ดูแลแสดงความรักเด็กด้วยการสัมผัสและโอบกอดเด็กทุกวัน ร้อยละ 92.2 การกล่าวชมเชยเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมทุกวัน ร้อยละ 80.7 การให้เด็กร้องเพลงหรือปรบมือตามจังหวะดนตรีทุกวัน ร้อยละ 72.9 พัฒนาการด้านสังคมพบว่าการฝึกให้เด็กรู้จักกล่าวคำ สวัสดี ขอโทษ ขอบคุนทุกวัน ร้อยละ 88.3 การสอนให้เด็กรู้จักระเบียบวินัย เช่น การกิน การนอนเป็นเวลาทุกวัน ร้อยละ 71.7 การสอนและดูแลให้เด็กเก็บของเล่น ของใช้หลังการเล่นหรือการใช้ทุกครั้งทุกวัน ร้อยละ 71.1 และพัฒนาการด้านสติปัญญา พบว่าการให้เด็กได้เล่นและทำกิจกรรมต่างๆด้วยตนเองทุกวัน ร้อยละ 77.2 การจัดหาอุปกรณ์ในการเล่นและปล่อยให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระในเวลาที่เหมาะสม ทุกวัน ร้อยละ 73.1 การชักชวนให้เด็กสังเกตสิ่งต่างๆ รอบตัวทุกวัน ร้อยละ 69.1

อภิปราย สรุป และข้อเสนอแนะ

สถานการณ์ของพัฒนาการเด็กในเขตสุขภาพที่ 10 พบว่าเด็กปฐมวัย มีพัฒนาการโดยรวมสมวัยร้อยละ 74.0 และสงสัยล่าช้า ร้อยละ 26.0 พัฒนาการด้านที่สงสัยล่าช้ามากที่สุด คือ พัฒนาการด้านภาษา ร้อยละ 20.0 เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอายุพบว่าเด็ก 0-2 ปี มีพัฒนาการด้านภาษาสงสัยล่าช้า ร้อยละ 8.9 เด็กกลุ่มอายุ 3-5 ปี พัฒนาการด้านภาษาสงสัย

ล่าช้าร้อยละ 28.2 สอดคล้องกับการสำรวจพัฒนาการเด็กไทยครั้งที่ผ่านมามีปี พ.ศ.2557 ที่พบว่าเด็กทั้งสองกลุ่มมีพัฒนาการสงสัยล่าช้าด้านภาษาและการเข้าใจภาษา โดยเด็กอายุ 0-2 ปี ร้อยละ 8.3 และกลุ่มอายุ 3-5 ปี ร้อยละ 15.4

พฤติกรรมกการเลี้ยงดูของครอบครัวพบว่าการแสดงออกของพฤติกรรมกการเลี้ยงดูด้านร่างกายของเด็กมีการดูแลสอนและดูแลเด็กอาบน้ำแปรงฟัน ร้อยละ 85 และให้เด็กไปวิ่งเล่นที่สนามหรือสวนสาธารณะ ร้อยละ 61.1 และมีการส่งเสริมจัดหากระดาษและดินสอให้เด็กได้เด็กขีดเขียน ร้อยละ 54.1 ด้านอารมณ์พบว่าพฤติกรรมกการเลี้ยงดูของครอบครัวส่วนใหญ่ ร้อยละ 92.2 แสดงความรักต่อเด็กด้วยการสัมผัสและโอบกอดเด็ก และกล่าวชมเชยเมื่อเด็กมีพฤติกรรมกที่เหมาะสม ร้อยละ 80.7 ด้านสังคมพบว่าผู้เลี้ยงดูจะฝึกให้เด็กรู้จักกล่าวคำ สวัสดี ขอโทษ ขอขอบคุณ ร้อยละ 88.3 นอกจากนี้ยังสอนให้เด็กรู้จักระเบียบวินัย เช่น การกิน การนอนเป็นเวลา ร้อยละ 71.7 ด้านสติปัญญาพบว่าทำให้เด็กได้เล่นและทำกิจกรรมต่างๆด้วยตนเอง ร้อยละ 77.2 รวมทั้งจัดหาอุปกรณ์ในการเล่นและปล่อยให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระในเวลาที่เหมาะสม ร้อยละ 73.1 โดยสรุปแนวโน้มพัฒนาการเด็กปฐมวัยดีขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับสถานการณ์เด็กพัฒนาการใน 3 ปีที่ผ่านมา แต่จากการศึกษา ยังคงพบปัญหาพัฒนาการด้านภาษาของเด็กปฐมวัยสงสัยล่าช้าร้อยละ 26.0 มาจากพฤติกรรมกการเลี้ยงดูของครอบครัวที่ควรส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กได้รับการพัฒนาเช่นการจัดหาดินสอ/ดินสอสี การสอนให้เด็กร้องเพลงหรือปรบมือตามจังหวะ การร่วมทำกิจกรรมต่างๆกับเด็กรวมทั้งการชักชวนให้เด็กเล่านิทาน/เรื่องราว/เหตุการณ์ต่างๆที่เด็กพบเห็นให้ฟัง เพราะพัฒนาการด้านภาษามาจากประสบการณ์การสื่อสารที่เด็กสื่อสารในชีวิตประจำวัน

เอกสารอ้างอิง

จินตนา พัฒนพงศ์ธร,ชัยชนะ บุญสุวรรณและนฤมล ธนเจริญวัชร.การศึกษาพัฒนาการของเด็กปฐมวัยไทย ปี 2557.สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย,(เอกสารอัดสำเนา),2558
มลลิสี่ แสนใจ (บรรณาธิการ).สถานการณ์พัฒนาการเด็กและพฤติกรรมสุขภาพของครอบครัวด้านอนามัยแม่และเด็กเขตสุขภาพที่ 10.ศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี. อุบลราชธานี: วีแคน เซอร์วิส เอ็กซ์เพรส; 2558

กรมอนามัย
ศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี